

Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op RV Bomen(vervanging)

Geachte leden van de gemeenteraad,

1. Bij de behandeling van het Rv over de deregulatie van de Bomenverordening in 2012 is door de gemeenteraad bij amendement aangegeven, dat het wenselijk is dat er eerst een kader wordt opgesteld voor het beheer van de gemeentelijke (laan)bomen. Daardoor kan ook aan de burgers van Zeist duidelijk worden gemaakt hoe de gemeente zelf met haar bomen omgaat (en dus uiteindelijk geen sprake van 'rechtsongelijkheid' zal zijn). Later is besloten dat het wenselijk is dat een dergelijk kader op interactieve wijze tot stand komt. Daartoe is door de gemeente een 200-tal organisaties en burgers benaderd, waarvoor zich uiteindelijk een 12-tal heeft aangemeld om te participeren. Op basis van een 6-tal bijeenkomsten is in co-creatie en -productie met de vakambtenaren het Adviesrapport: '*Bomen: (kleur)rijke dragers van het groen in Zeist*' uitgebracht;
2. Vooropgesteld zij dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. aan de gemeente haar complimenten over wil aanbrengen, dat zij er voor heeft gekozen om bij de voorliggende problematiek van de vervanging van de (laan)bomen, die toch tamelijk complex is, de bewoners en organisaties van Zeist actief te betrekken, dus deze op interactieve wijze aan te pakken. Dat daarbij de inbreng van de ambtenaren onmisbaar is, ook gezien hun specifieke kennis over de problematiek, zal duidelijk zijn. Door zo'n integrale aanpak is het mogelijk de 'gevoelens' zoals deze in de samenleving leven m.b.t. tot bomen, evenals de (specifieke) kennis die daar aanwezig is, of dat nu specifieke bomenkennis is of over de financiële opgave waarvoor we (toch) geplaatst staan, bij de mogelijke oplossingsrichtingen te betrekken. Juist door die co-creatie tussen vakambtenaren en burgers is o.i. niet alleen tot een inhoudelijk zorgvuldig onderbouwd voorstel tot stand gekomen, maar ook een voorstel dat (hopelijk) in de samenleving breed wordt gedragen;
3. Indien u de inhoud van het rapport beziet zal het duidelijk zijn dat het Advies tot stand is gekomen op basis van een uitgebreide analyse van de problematiek zoals deze met de vervangingsopgave voorlag, althans voor zover dat ook gezien de beschikbare tijd voor de Adviesgroep mogelijk was.

Zo heeft de Adviesgroep allereerst op basis van een functieanalyse van de gemeentelijke bomen een visie op het gemeentelijke bomenbezit opgesteld, waarbij de fotoverkenning door leden Adviesgroep als leidraad is gebruikt. Juist de gemeente Zeist met zijn relatief oude historie, die feitelijk tot aan de Romeinse tijd/Middeleeuwen terug gaat, kent in historische zin vele typen van lanen met bijbehorende karakteristieke laanbomen, waardoor de geschiedenis van Zeist, juist ook door de aanwezigheid van die bomen, zich goed laat lezen. Karakteristiek voor de ontwikkeling van Zeist zijn bijvoorbeeld niet alleen de (Romeinse) heerwegen (Utrechtse- en Dribergseweg (als beneden/lage weg) en Arnhemse Bovenweg/Oude Arnhemseweg (als boven/hoge weg)), de vele Middeleeuwse wegen (vele wegen van het buitengebied (o.a. Bunzing- en Tiendweg) en ook het binnenstedelijke gebied (o.a. Kroostweg/Noordweg)), maar ook de (Barokke) lanenstelsels van de 'Wegh der Weegen' én natuurlijk 't Slot, waarvan ook in het binnenstedelijke gebied nog vele restanten aanwezig zijn (o.a. in het Huis ter Heide en ook het Lyceumkwartier). Met name de as Utrechtseweg/Dribergseweg heeft zij daarbij later ontwikkeld als de as van de Stichtse Lustwarande, met zijn vele schitterende buitenplaatsen. De Engelse (of informele/romantische) landschapstijl die zo kenmerkend is voor de buitenplaatsen van de Stichtse Lustwarande, kun je feitelijk ook nog terug vinden in het ontwerppatroon van vele wat oudere wijken in Zeist. Karakteristiek daarvoor zijn de veelal (iets) gebogen lanen en bomen in brede grasbermen, ook wel als het zogenaamde 'Zeister profiel' aangeduid (zie o.a. opzet Wilhelminapark, Lyceumkwartier en ook Bosch en Duin). Daarnaast hebben de latere wijken vaak zo hun eigen bomenbeplanting, zoals Griffenstein met zijn enorme bomendiversiteit, hetgeen feitelijk een soort arboretum is, of Zeist-West met zijn 'wijkers' en 'blijvers' en ook karakteristieke kopgevels. Gezien haar historische opbouw en ook samenstelling moet het laanbomenstelsel van Zeist feitelijk als uniek worden beschouwd (zie voor totaaloverzicht met name ook het GSP: 'Groen (voor) Zeist', fig. op pag. 126), dat in belangrijke mate de groene identiteit van Zeist bepaald.

De (laan)bomen die er(gens) voorkomen moeten overigens niet alleen in cultuurhistorisch opzicht van (groot) belang worden geacht, maar natuurlijk ook als biotoop voor tal van diersoorten (o.a. als nestgelegenheid voor vogels, voortplantingsplaats en foerageerroute voor vleermuizen, etc.). Daarnaast moeten bomen, die in vele wijken/lanen als dragers van het groen optreden, natuurlijk met name ook van groot belang worden geacht voor de leefomgevingkwaliteit, niet in de laatste plaats in stedelijke gebieden, waar zij vaak letterlijk niet alleen 'kleur' aan de woonomgeving geven, maar ook voor verkoeling zorgen in tijde van 'hittestress'. Juist gezien die unieke kwaliteiten is een (duurzame) instandhouding van het gemeentelijke laanbomenbezit dan ook (in eerste instantie) het uitgangspunt voor het opstellen van de visie/het advies geweest;

4. Op basis van de gegeven (functie)analyse (en daarvan afgeleide visie) zijn uiteindelijk (op spontane wijze) een tweetal scenario's tot stand gekomen, waarbij door de ene groep het groen in de wijk centraal is gesteld en bij de andere de cultuurhistorie. Bezien we dan hoe de verschillende budgetten waarvan werd uitgegaan, te weten resp. € 75.000 (6%), € 250.000 (21%), € 500.000 (42%) en € 800.000 (66%), binnen de betreffende scenario's uitwerken dan zal duidelijk zijn dat welk scenario en welk budget men ook kiest dat uiteindelijk hoe dan ook tot een enorm verlies in kwaliteit van het gemeentelijke bomenbezit zal leiden (zie met name ook de toelichtende figuren in het Adviesrapport, Bijl. 7: 'Scenario's met kaarten en lijsten');
5. Zoals ook uit de presentatie door één van de leden van de Adviesgroep naar voren is gekomen, adviseert de Adviesgroep u op basis gegeven analyses te kiezen voor het 'Scenario Q', te weten voor een volledige vervanging van de (zo voor Zeist karakteristieke) laanbomen, dus inclusief de verwachte piek, zij dat daarbij wel kwaliteit boven kwaliteit gaat. In die zin worden door de Adviesgroep een groot aantal (vaak nog nader uit te werken) slimme technische en ook financiële oplossingen voorgesteld (zie hiertoe met name ook het Adviesrapport hoofdstuk 5: 'Slimme oplossingen in technisch opzicht'), zoals o.a. het (afhankelijk van het per laan beoogde eindbeeld¹) iets verder uit elkaar planten bomen, het mogelijk bij een iets hoger uitvalpercentage (50 i.p.v. 20%), dus iets later, vervangen van bomen, zij het wel onder beschermende voorwaarden, teneinde zo mogelijk ook een nieuwe piek in de toekomst te kunnen voorkomen, etc.. Ook wordt in het Adviesrapport voor de zorg voor bomen, o.a. bij werkzaamheden, (nogmaals) bijzondere aandacht gevraagd, niet alleen vanwege de (intrinsieke) waarde van de bomen op zich, maar ook ervan uitgaande, dat hoe langer boom leeft er mogelijk toch van kostenbesparing sprake kan zijn²;
6. Om een volledige vervanging overeenkomstig te kunnen waarborgen is allereerst op basis van de levenscyclus (dus rooien, herplant en verzorging) van de boom (uitgaande van een gemiddelde levensduur van 70 jaar) berekend welk bedrag noodzakelijk is om het gehele gemeentelijke bomenbezit (van 35.000 bomen) in stand te kunnen houden, te weten, € 687.500. Teneinde evenwel de piek in bomensterfte die overeenkomstig de (in 2010) uitgevoerde VTA-analyse zal plaatsvinden tussen 2023 en 2038 te kunnen opvangen, is wel een extra bedrag per jaar van (ongeveer) € 1.3 miljoen noodzakelijk, waarvoor wordt geadviseerd een Bomenfonds in te stellen;
7. Zoals ook uit (de net gegeven presentatie) en ook het Adviesrapport duidelijk wordt, wordt door de Adviesgroep voorgesteld bij de vervanging dus niet uit te gaan van een vast percentage van 3.5 % van het gemeentelijke bomenbezit, waarvan door de gemeente aanvankelijk bij haar opgave werd uitgegaan (en die zo leidde tot jaarlijks benodigd budget bij volledige vervanging van € 1.2), maar daarbij de gehele levenscyclus van de boom als uitgangspunt te nemen. Zo kom je dan tot een structureel bedrag van €

¹ Overigens worden in het rapport per voorkomende laan (nog) geen eindbeelden aangegeven, maar zal dat (mede) afhankelijk van de functie van de laan binnen het totale gemeentelijke bomenbezit in de nog nader uit te werken Bomenbeheersplannen plaats zal moeten vinden.

² Uit financiële analyse is immers naar voren gekomen dat voor het vervangen van een boom gemiddeld een bedrag van € 975 nodig is, hetgeen 70% totale kosten is om boom gedurende zijn levenscyclus is, zodat hoe ouder boom wordt deze minder zal behoeven te worden vervangen die kosten, ook al zullen deze dan relatief wel iets hoger zijn, gemiddeld per jaar naar verwachting toch iets lager zullen zijn,

687.500, hetgeen (slechts) € 266.500 meer is dan wat thans reeds beschikbaar is, namelijk € 421.000. Daarbij dient dan ook nog wel te worden aangetekend, dat je bomen vanuit het oogpunt van veiligheid sowieso zou moeten rooien en aangezien met name die rooikosten de hoogste zijn binnen totale levenscyclus boom, namelijk € 625 van de in de totaal € 1375 (dus 45%), is vanuit dat perspectief dus slechts - althans uitgaande van het reeds beschikbare bedrag en toch noodzakelijke rooikosten - een relatief beperkt bedrag extra voor de herplant noodzakelijk, namelijk gemiddeld € 37.000, om het gemeentelijke bomenbezit structureel in stand te kunnen houden;

8. Met het voorliggende raadsvoorstel wordt een richtinggevend kader gegeven voor de nadere uitwerking in een 'Lange Termijn Bomenbeheerplan (inclusief 'Bomenstructuurkaart')', dat uiteindelijk op haar beurt als basis moet gaan gelden voor zogenaamde bomenbeheersplannen op wijkniveau. Wel vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich af, ook gezien de betekenis van een dergelijk lange termijn plan voor het behoud van het groene karakter van Zeist, en daarmee voor de samenleving als geheel, of de gemeenteraad daarover dan geen besluit zou moeten nemen, of dat het vaststellen van het dat plan zoals in het thans voorliggende raadsvoorstel aangegeven zou moeten worden gedelegeerd aan het College;
9. Bezien we dan het voorliggende raadsvoorstel (van het College) ten opzichte van het Advies uit het Adviesrapport dan zal het duidelijk zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het Raadsvoorstel in inhoudelijke zin van harte kan onderschrijven. Met het structureel beschikbaar stellen van geld voor de gemeentelijke bomenvervangingsopgave, evenals de bereidheid een Bomenfonds in te stellen om de piek in bomensterfte adequaat te kunnen opvangen, toont de gemeente Zeist aan haar bomenbezit, dat in belangrijke mate bepalend is voor aan het groene imago van Zeist, ook daadwerkelijk in stand te willen houden en deze zo voor het nageslacht te willen behouden. Zoals u weet is het nu honderd jaar geleden dat de gemeenteraad besloot het Zeisterbosch aan te kopen en het zo te behouden voor een verdere verkaveling³. Feitelijk kan het besluit dat u nu neemt ook in een bepaald historisch perspectief worden gezien. Als u het RV ondersteunt kiest u immers niet langer voor een ad-hoc beleid m.b.t. de binnen de gemeente Zeist aanwezige laanbomen, maar voor een structureel beheer daarvan, teneinde zo de kwaliteit van het gemeentelijke bomenbezit te waarborgen. Met de structurele keuze die Zeist nu maakt om haar bomenbezit op basis van beheersplannen duurzaam in stand te houden, waar mogelijk in coöperatie met haar bewoners/bedrijven, kan zij zo tot een groen voorbeeld worden voor vele andere gemeenten.

P. Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)

³ Zie met name ook de expositie: 't Onvolprezen Zeisterbosch' zoals deze thans in Slot kan worden beschouwd en waar veel belangstelling voor is, ook van buiten Zeist.